

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

«Затверджую»

Проректор

з науково-методичної

і навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

« ____ » _____ 2013 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

для студентів денної форми навчання за всіма напрямками.

Інститут суспільства

2013-2014 навчальний рік

Робоча програма **Культурологія** для студентів денної форми навчання за всіма напрямками.

Розробник: доктор філософських наук, професор кафедри філософії КУ імені Бориса Грінченка Стадник Микола Миколайович.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії
Протокол від « » _____ 2013 р. № ____

Завідувач
Кафедри філософії _____ Александрова О.С.

©Стадник М. М., 2013
©Київський університет імені
Бориса Грінченка, 2013

3

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА
СПОРТУ УКРАЇНИ**

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ІНСТИТУТ СУСПІЛЬСТВА

Кафедра філософії

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

для студентів денної форми
за всіма напрямками професійної підготовки
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

за вимогами кредитно-модульної системи

Київ 2013

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ІНСТИТУТ СУСПІЛЬСТВА

Кафедра філософії

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи _____ О.Б. Жильцов
«__» _____ 2013 р.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою Гуманітарного інституту,
протокол № __ від «__» _____ 2013 р.
Учений секретар _____

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

для студентів денної форми
за всіма напрямками професійної підготовки
освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

УХВАЛЕНО

на засіданні кафедри філософії
протокол № __ від «__» _____ 2013 р.
завідувач кафедри _____ О. С. Александрова

Київ 2013

Укладач: Александрова Олена Станіславівна, доктор філософських наук, професор кафедри філософії КУ імені Бориса Грінченка; Стадник М. М. доктор філософських наук, професор кафедри філософії КУ імені Бориса Грінченка, 2013.

Культурологія. Навчальна програма за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу / Укл. Александрова О. С., Стадник М. М. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013.

Навчальна програма складена за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Вона містить: опис предмета навчального курсу; мету курсу; програму курсу; структуру залікового кредиту; теми, плани та рекомендовану літературу до семінарських завдань; методичний блок; методичні рекомендації до написання ІНДЗ; завдання для самостійної роботи; навчальний проект; критерії оцінювання; розподіл балів.

©Александрова О.С., Стадник М. М., 2013

©Київський університет
імені Бориса Грінченка, 2013

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I</i>	9
<i>Змістовий модуль II</i>	11
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Культурологія»	15
V. Плани семінарських занять.	16
VI. Завдання для самостійної роботи	18
Карта самостійної роботи студента	21
VII. Індивідуальна науково-дослідна робота	22
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.	24
IX. Методи навчання.	26
X. Методичне забезпечення курсу	27
XI. Рекомендована література	
Основна.	28
Додаткова.	29

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Культурологія» орієнтована на міждисциплінарний підхід і поєднує теорію (лекційний курс) та історію (семінарські заняття) культури, з акцентом на основних культурологічних парадигмах. Велику увагу приділено поглибленню самостійної роботи студентів, що сприяє формуванню і подальшому розвитку творчого потенціалу та соціально-особистісних компетенцій.

Робочу навчальну програму укладено професором кафедри філософії Александровою О.С. та викладачем кафедри філософії Астряб Н.Б. згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Культурологія», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Мета курсу: ознайомлення з теорією та історією культури, оволодіння сучасним категоріальним апаратом дослідження явищ культури, інтеграція знань із гуманітарних дисциплін, формування творчого підходу до осмислення феномена культури.

Основними **завданнями** курсу є:

- Розкрити закономірності розвитку людського суспільства та показати процес зміни культурно-цивілізаційних моделей;
- Розглянути предмет, методи, завдання і функції історії культурології як науки та навчальної дисципліни;
- Формувати плюралістичний підхід до вивчення процесу становлення явища культури;

В процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на засвоєнні знань із таких питань: виникнення культури; особливості становлення культурології як науки та навчальної дисципліни; сутність культури та культурної еволюції; основні культурні парадигми; різноманіття підходів до вивчення феномена культури; історичні закономірності розвитку культурних процесів; типологія культури та цивілізаційних моделей; особливості розвитку мистецтва; основні риси та моделі осмислення явищ сучасної неklasичної культури .

Під час семінарських та практичних занять, самостійної роботи студенти **набувають умінь та навички:**

- розрізняти специфіку світобачення і світорозуміння кожної культурно-історичної епохи, виділяти основні етапи розвитку культури;
- розуміти теорію культури та засвоїти логіку історичного становлення та розвитку світової культури;
- визначати основні напрямки світової культурологічної думки;
- користуватися науковою термінологією, основними категоріями і розуміти

значення основних культурологічних термінів;

- опрацьовувати тексти (першоджерела), складати конспект, тези, готувати реферати;

- класифікувати, інтерпретувати та систематизувати отриману інформацію;

- аргументовано відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему, толерантно ставитися до протилежних думок;

- застосовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань та в особистому житті;

- збагачувати власну духовну культуру шляхом самоосвіти, переводити оброблену інформацію у вигляд зовнішніх процесів, тобто практичного здійснення.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: Культурологія.

Курс: підготовка бакалаврів	Напря́м, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Курс: Кількість кредитів, відповідних ECTS: 2	Шифр та назва галузі знань: всі галузі знань Напря́м професійної підготовки: всі напрями підготовки Освітньо-кваліфікаційний рівень: "БАКАЛАВР"	Обов'язковий Рік навчання: 2-3. Семестр: 1-2.
Змістових модулів: 2 Загальний обсяг дисципліни (годин): 72		лекції (теоретична підготовка): <i>16 год.</i> , семінарські заняття: <i>12 год.</i> , індивідуальна робота: <i>4 год.</i> , самостійна робота: <i>36 год.</i> ; модульний контроль: <i>4 год.</i> .
Зміст навчального матеріалу структурований по 2-х змістових модуля		Вид контролю: Залік (ПМК)

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I.									
1.	Культурологія як наука та навчальна дисципліна.			2		2	1	4	
2.	Генеza культури та її сутність.			2		2	1	4	
3.	Типологія культури.			2		2		6	
4.	Соціокультурна динаміка. Цивілізація і культура.			2				4	
Разом		36		8		6	2	18	2
Змістовий модуль II.									
5.	Художня культура.			2		2	1	4	
6.	Провідні тенденції розвитку світової культури.			2		2		4	
7.	Модернізм і постмодернізм в сучасній культурі.			2		2	1	4	
8.	Феномен української культури. Тенденції розвитку сучасної української культури.			2				6	
Разом		36		8		16	2	18	2
Разом за навчальним планом		72		16		12	4	36	4

III. ПРОГРАМА.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Тема 1.

КУЛЬТУРОЛОГІЯ ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.

Культурологія як навчальна дисципліна: її філософський зміст. Особливості культурології як інтегрованої сфери знання. Завдання культурології як науки. Культурна творчість людини як вияв подвійного відношення природного і соціального.

Сутність культури та основні культурологічні концепції. Феномен культури: проблема визначення. Сутність та найважливіші аспекти культури.

Основні культурологічні парадигми:

- концепції циклічного розвитку (Дж. Віко, О. Шпенглер, А. Тойнбі);
- еволюціоністська теорія культури (Л. Морган, Е. Тейлор, П. Тейяр де Шарден);
- антропологічна або функціональна концепція культури (Б. Малиновський, К. Леві-Строс);
- революційно-демократична або марксистська теорія культури.

Функції культури: адаптаційна, пізнавальна, аксіологічна, інформаційна, комунікативна, нормативна, гуманістична, людинотворча (соціалізація особистості), виховна, світоглядна.

Тема 2.

ГЕНЕЗА КУЛЬТУРИ ТА ЇЇ СУТНІСТЬ.

Сучасний погляд на проблему антропосоціогенезу. Креаціонізм та теорія еволюції як провідні підходи до питання про виникнення людини.

Людина як підсумок космічної, біологічної та культурної еволюції. Вплив космічних та біологічних факторів на еволюцію живих істот на Землі: від австралопітека до Homo sapiens.

Сутність культурної еволюції та її відмінність від біологічної. Культурна еволюція як специфічна властивість людського існування. Головна відмінність культурної еволюції - особливий зміст, оформлення, закріплення та способи передачі інформації.

Генезис та етапи культурної еволюції. Виникнення нового засобу

фіксування і передавання досвіду – еволюція знарядь. Формування гregarно-індивідуального добору. Зміни виробничої діяльності та перехід від біологічної до соціальної організації.

Виникнення мистецтва як унікального механізму культурної еволюції. Виникнення мистецтва як унікального відображення взаємодії людини зі світом. Людинотворчий та аксіологічний потенціал мистецтва.

Основні етапи культурної еволюції людства.

Тема 3.

ТИПОЛОГІЯ КУЛЬТУРИ.

Типи соціокультурних світів. Соціокультурний світ - визначення та характерні особливості. Поділ соціокультурних світів на типи: історичні типи культури, регіональні культури, цивілізації.

Типологія культури як наукова проблема. Типологізація як метод вивчення та аналізу культури. Поняття «модель» та основи методу моделювання.

Основні підходи до типологізації культури. Світоглядний підхід: міфологічний, релігійний, науковий типи культур. Формаційний підхід. Локальний підхід. Підхід, що запровадив поняття епохи перехідних типів культур.

Історична типологія культури. Агрегатні стани культурно-історичного процесу. Характерні риси та визначальні детермінанти історичного типу культури.

Аграрна культура: зародження, виникнення, формування, розвиток. Дихотомія «людина-природа».

Зародження і формування буржуазних відносин. Тріада «людина-природа-машина». Перехід до технічної культури.

Еволюція нових підходів до проблеми культурно-історичної періодизації: за способом привласнення і виробництва, за розподілом матеріальних благ тощо

Регіональна типологія культури. Регіональний підхід як інтегративне та системне бачення людської культури. Поняття «культурний регіон».

Арабо-мусульманський культурний регіон. Виникнення та розповсюдження ісламу. Коран – священна книга мусульман. Мистецтво арабського світу.

Африканський культурний регіон. Особливості виділення та дослідження. Структура та специфіка культурно-історичних зон.

Далекосхідний культурний регіон. Розширення меж культурологічного аналізу, дослідження релігійних та соціально-філософських систем. Культура Китаю. Культурний розвиток Японії.

Європейський культурний регіон: основні характеристики та аналіз

культурно-історичного розвитку.

Індійський культурний регіон: специфіка та своєрідність. Світоглядні релігійно-філософські системи та розвиток мистецтва.

Латиноамериканський культурний регіон: дві площини дослідження (до і після відкриття Америки).

Тема 4.

СОЦІОКУЛЬТУРНА ДИНАМІКА. ЦИВІЛІЗАЦІЯ І КУЛЬТУРА.

Поняття соціокультурної динаміки. Характерні ознаки динаміки культури. Варіативний характер динамічних процесів: прогрес, регрес, стагнація, криза культури. Моделі соціокультурної динаміки.

Циклічна парадигма розвитку культури. Циклічні моделі культурної динаміки Дж. Віко, М. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі, Л. Гумільова.

Еволюціоністська парадигма щодо розвитку культури. Лінійна модель Г. Спенсера, Е. Тейлора, Дж. Фрезера, марксистська модель формацій.

Хвильова модель соціокультурної динаміки П. Сорокіна.

Функціональний підхід до культурної динаміки Т. Парсонса.

Постмодерністська парадигма соціокультурної динаміки.

Передумови синергетичного підходу до динаміки культури. Сутність синергетичного підходу до соціокультурної динаміки. Концепція Ю.М. Лотмана.

Культура і цивілізація. Поняття «цивілізація» в теорії культури. Співвідношення культури та цивілізації. Відмінність понять «культура» та «цивілізація». Культурно-історичні епохи: особливості аналізу та критерії виділення.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Тема 5.

ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА.

Зміст поняття «художня культура». Мистецтво як форма художньо-образної інтерпретації дійсного та уявного. Художня культура та її системоутворюючий чинник - мистецтво. Проблема визначення поняття «мистецтво» та наукового вивчення мистецтва в історичному контексті. Виділення естетики як самостійної галузі філософського знання.

Особливості впливу мистецтва на людину. Поняття «катарсис».

Поліфункціональність мистецтва та основні функції мистецтва.

Художній образ як форма мислення в мистецтві.

Види мистецтва як форми художньо-творчої діяльності. Система класифікації видів мистецтва. Просторові (статичні), часові (динамічні) та просторово-часові (синтетичні) види мистецтва.

Стиль у мистецтві.

Основні види мистецтва.

Література. Слово як матеріал художнього образу. Види художніх текстів.

Танець: витоки, види, форми.

Музика як відображення людських почуттів і думок. Засоби виразності, види, жанри музики.

Театр як синтетичний вид мистецтва. Драматургія, її жанри. Форми театрального мистецтва.

Кіномистецтво: жанрове розмаїття видів.

Архітектура – мистецтво формування дійсності за законами краси та створення утилітарно-художнього світу, олюдненого простору.

Живопис як зображувальний вид мистецтва; специфіка та особливості виражальних засобів.

Скульптура: коло сюжетів, способи творення, матеріал. Види та різновиди.

Графіка як основа образотворчих мистецтв. Види графіки.

Тема 6.

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ КУЛЬТУРИ.

Загальна характеристика сучасної культури. Західна культура як культура європейського типу. Динамізм, практицизм, індивідуалізм, плюралізм сучасної західної культури.

Ознаки кризи західної культури (О. Шпенглер, П. Сорокін, Х. Ортега-і-Гассет, С. Хантінгтон).

Ознаки конфліктної ситуації в сучасній західній культурі.

Субкультурна диференціація і роль молоді. Природа субкультурного феномену в сучасних умовах. Носії субкультур. Загальнокультурні та специфічні функції, притаманні субкультурам.

Культурно-трансформаційні процеси субкультуризації сучасної України.

Владна еліта як субкультура. Кримінальний тип субкультури. Молодіжна культура і субкультура як фактор соціокультурної модернізації і постмодернізації.

Кризові явища в культурі. Криза духовності – альтруїзм чи егоцентризм. Культура як стан духовно-енергетичного стану спільноти. Причини кризових явищ в культурному просторі.

Тема 7.

МОДЕРНІЗМ ТА ПОСТМОДЕРНІЗМ В СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ.

Модерністська модель світу у західній та українській інтерпретаціях.
Формування плюралістичної нелінійної картини світу.

Модерністська модель світу: принцип контрапункту, змістова поліфонічність, ідеї хаосу та плинності реального світу.

Модернізм як неklasична, ірраціональна модель світу. Картина світу ХХ століття, створена кінематографом.

Абстракціонізм – концептуальна революція в мистецтві. Психологічна (експресіоністична) та інтелектуальна (геометрична) тенденції абстракціонізму. Прийом «потік свідомості». Естетика сюрреалізму.

Неоміфологізм свідомості. Основні риси новітніх художніх текстів. Неоміфологізм тоталітарних культур.

Постмодернізм як нова парадигма соціокультурної трансформації.
Поворот від модернізму до постмодернізму. Постіндустріальне, постколоніальне, інформаційне суспільство та деструкція традиційних цінностей. Синергетична картина світу.

Характерні риси постмодернізму. Текст як творення нової реальності, як випадковий бриколаж.

Ерозія, розмивання меж видів, жанрів і стилів мистецтва. Перенесення акцентів з творчості автора на творчість глядача. Симулякри та перекомбінування традиційних естетичних кодів.

Становлення нової культурної парадигми як спроба пошуку виходу з новітньої кризи цінностей.

Тема 8.

ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ, ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

Українська мова – основа культури українського народу. Мова як засіб спілкування та знаряддя і продукт духовної діяльності людини. Мова як інструмент творення, моделювання існуючого та потенційної дійсності. Історія розвитку української мови – це основа розвитку всієї культури українського народу. Мова, Слово – міра розвитку, культури, гідності кожної особистості, нації.

Формування нової соціокультурної реальності та її риси. Причини та засади формування нового етапу розвитку української культури. Основні риси

нової культурної реальності: формування національної ідентичності; соціальне урізноманітнення культури; зміна соціальних орієнтацій; переоцінка

цінностей; «деідеологізація культури»; зростання ступеня свободи на регіональному рівні; поява нових духовних потреб; неусталеність структури культури та її відкритість; чинник релігії і вплив західної культури та культури української діаспори.

Культура України в умовах зростання національно-культурної ідентичності. Основний зміст українського оновлення та відродження. Зняття обмежень в сфері культури та поява нових нетрадиційних форм діяльності. Осмислення шляхів розвитку української культури: державні інституції та доробок відомих учених. Передумови та перспективи розвитку української культури: позитиви та негативи. Стан національно-культурної totoжності громадян України. Модернізаційне та постмодернізаційне структурування української культури.

IV. Навчально-методична карта дисципліни « Культурологія »
Разом: 72 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год.,
самостійна робота – 36 год., модульний контроль – 4 год..

Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II			
Кількість балів за модуль	82				112			
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Історія зарубіжної культури як наука та навчальна дисципліна	Генеза культури та її сутність	Типологія культури.	Соціокультурна динаміка. Цивілізація і культура .	Художня культура	Провідні тенденції розвитку світової культури	Модернізм та постмодернізм в сучасній культурі	Феномен української культури. тенденції розвитку сучасної української культури
Теми семінарських занять	Сутність культури	Становлення культури: філософський аналіз	Світ ісламської культури		Культура античного світу. Культура Західної Європи в епоху Раннього та класичного Середньовіччя	Західноєвропейська культура епохи Просвітництва. Західноєвропейська культура XIX ст..	Культура Західної Європи в XX – поч. XXI ст. .	
Самостійна робота/відвідування лекцій та семінарських занять	Табл. 6.1 (5/2 бали)	Табл. 6.1 (5/2 бали)	Табл. 6.1 (10/3 бали)		Табл. 6.1 (5/2 бали)	Табл. 6.1 (5/2 бали)	Табл. 6.1 (10/3 бали)	
ІНДЗ	30 балів							
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Залік (ПМК)							

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.

Змістовий модуль I.

Семінар 1.

Тема: **Сутність культури.** (2 год.)

План заняття.

Культура як предмет філософського аналізу

1. Багатоманітність і багатозначність підходів до дослідження культури.
2. Мислителі Давньої Греції, Риму та християнства про культуру.
3. Культурологічні концепції М. Данилевського, Ф. Ніцше, П. Сорокіна.
4. Культурологічні концепції К. Юнга і К. Леві-Строса.
5. Західноєвропейські концепції ігрової культури (Й. Хейзинга, Х. Ортега-і-Гасет).

Рекомендована література: (1, 4, 7, 8, 10, 11, 17-19, 21-23, 28-35, 38, 39, 44-48).

Семінар 2.

Тема: **Становлення культури: філософський аналіз.**

План заняття.

1. Особливості архаїчної культури
2. Міф і первісна культура.
3. Тотемізм і магія.
4. Анімізм.
5. Фетишизм, ідолопоклонство, ритуалізм.
6. Первісне мистецтво.

Рекомендована література: (9, 17-19, 21-23, 24, 27, 30-35, 38, 39, 40-47); II (9, 13, 18).

Семінар 3.

Тема: **Світ ісламської культури.**

План заняття.

1. Картина світу. Ідея послідовного монотеїзму.
2. Система мусульманських цінностей. Ідея абсолютного визначення людських дій.
3. Теократична ідея соціального світу.
4. Художні традиції ісламського світу.

Рекомендована література: (17, 19, 21- 24, 26-28, 31-33, 35, 40-46); II (3, 5, 13, 18).

Змістовий модуль II.

Семинар 4.

Тема: Культура античного світу. Культура Західної Європи в епоху Раннього і Класичного Середньовіччя.

План заняття.

1. Культура стародавньої Греції:
 - 1.1. Докласичний період.
 - 1.2. Класичний період.
 - 1.3. Культура епохи еллінізму.
2. Культура Стародавнього Риму:
3. Загальна характеристика Раннього Середньовіччя.
4. Вплив релігії на культурне життя і формування нового типу світогляду.
5. Італійське Відродження.
6. Північне Відродження.

Рекомендована література: (3, 4, 10, 17, 19, 21-24, 26, 27, 30-36, 37, 38-48); II (2, 4, 5, 11-13, 14, 16, 18).

Семинар 5.

Тема: Західноєвропейська культура епохи Просвітництва. Західноєвропейська культура ХІХ століття.

План заняття.

1. Головні цінності епохи Просвітництва.
2. Особливості Просвітництва в країнах Європи.
3. Стильові жанри й особливості мистецтва ХVІІІ століття.
4. Основні процеси і напрямки суспільно-політичного, наукового і релігійного життя (ХІХ ст.).
5. Класицизм, романтизм, реалізм.
6. Нові напрямки в західноєвропейській культурі кінця ХІХ століття.

Рекомендована література: (3, 4, 5, 7, 8, 13, 16, 17, 19, 20-25, 28, 31-36, 38-48); II (6, 7, 13, 18, 19).

Семинар 6.

Тема: Культура західної Європи в ХХ - поч. ХХІ ст. (4 год.)

План заняття.

1. Індустріальна цивілізація і проблеми культури
2. ХХ століття і нові форми мистецтва
3. Західноєвропейська література ХХ ст.

4. Європейський театр ХХ ст.
5. Архітектура, музика, кінематограф.
6. Інформаційна цивілізація і проблеми культури.

Рекомендована література: (1, 2, 5-8, 11, 12, 14, 15, 19-25, 27, 28, 29, 30-36, 38, 40-48); II (1, 6, 7, 13, 15, 18, 19).

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота, консультації, виконання домашніх завдань за темами:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Тема 1. Культурологія як наука і навчальна дисципліна.

1. Науковий статус і предмет культурології.
2. Поняття, зміст, структура та функції культури.
3. Матеріальна, духовна і фізична культура.
4. У чому полягає складність наукового аналізу культурних феноменів.
5. Визначте основні категорії культурології.
6. У чому полягає специфіка культурологічного методу?
7. На чому формується ментальний зміст культури?
8. Яке місце культурологічного підходу в контексті сучасних трансформаційних процесів?

Література: [1, 3, 23; II - 1, 6]

Тема 2. Генеза культури та її сутність. Первісна культура.

1. У чому сутність проблеми культурогенезу?
2. Які теорії культурогенезу вам відомі?
3. Як у міфах представлена міфічна будова світу?
4. Які риси первісної культури властиві сучасній цивілізації?
5. Первісна культура та її ознаки: синкретизм, однотипність, символічність, анімістичність.
6. Міфи як елементи світорозуміння і початкові форми духовної культури.
7. Архаїчні ритуали як приклади процесу комунікації, означення, форм знакової поведінки.
8. Яке місце посідає ритуал в житті первісної людини?

Література: [3, 24, 26, 28, 30, 32, 38]

Тема 3. Історична типологізація культур.

1. Історична типологія культур

2. Школи культурології
3. Основні культурні регіони світу.
4. Що становить основу психологічної парадигми?
5. Як аналізує культуру функціоналістська парадигма?
6. В чому сутність теологічної парадигми?
7. Світове значення античної культури.
8. Культура Сходу.
9. Західнохристиянська і Східнохристиянська культура в добу Середньовіччя і Ренесансу.
10. Культура Нового часу.
11. Сучасна культура.
12. Міжкультурна комунікація.

Література: [1-3, 19, 21, 22, 32, 34]

Тема 4. Види культурних норм. Соціокультурна динаміка. Цивілізація і культура.

1. Види культурних норм.
2. Роль культурних норм у саморегулюванні соціальних відносин: обряд, етикет, канон, стандарт.
3. Спонукальні і заборонні культурні норми.
4. Культурний світ буття людини: його межі та зміст.
5. В чому проявляється зв'язок культури та суспільства?
6. Чим відрізняються поняття “культура” і “цивілізація”?
7. Що таке соціокультурний простір?
8. Поняття і сутність динаміки культур.
9. Трансформаційні процеси всередині культури й у взаємодіях культур
Основні види соціокультурних перетворень: реформа, трансформація і революція.
10. Основні моделі соціокультурної динаміки: циклічна, лінійна, хвильова.

Література: [6, 8, 18, 23, 32, 37, 48; II – 1, 3]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Тема 5. Художня культура.

1. Зміст поняття «художня культура» та її провідні функції.
2. Поняття мистецтва, його визначення.
3. Мистецтво в системі духовних цінностей суспільства.
4. Мистецтво як вищий елемент естетичної діяльності
5. Роль мистецтва у творчому становленні особистості.
6. Феномен естетичного.

7. Основні мистецькі напрями та стилі.
8. Основні види і жанри мистецтва.
9. Віртуальна реальність як новий вид мистецтва.

Література: [3, 11, 21, 28, 29, 36, 40, 61; II – 4, 18]

Тема 6. Провідні тенденції розвитку світової культури. Етногенез і культура.

1. Криза цивілізації (напр. ХІХ- на поч. ХХ ст.) та її наслідки.
3. Культура як форма трансляції соціального досвіду.
4. Проблема співвідношення масового та елітарного в культурі.
5. Основні значення контркультури.
6. Культура як тип соціальної пам'яті.
7. Культура і проблеми духовності.
8. Актуальність визначення національного характеру.
9. Формування національної свідомості і психології та системи цінностей.
10. Поняття «національний характер».
11. Поняття етнокультурного стереотипу.

Література: [1, 2, 5, 6, 16, 21, 23, 26, 32-34, 36, 37; II – 1, 6, 7, 8]

Тема 7. Модернізаційні і постмодернізаційні процеси в сучасній культурі. Поняття культурної ідентифікації.

1. Модернізм як специфічний культурний феномен.
2. Культурна 50-60 років ХХ ст.
3. Феномен культури «протесту».
4. Особливості взаємодії культур у відкритому просторі..
5. Ідеї глобалізації та універсальності в системі функціонування і взаємодії комунікації культур.
6. Традиція та новація в культурному розвитку.
7. Ідеальне та реальне в культурі.
8. Цінності та смисли культурного буття.
9. Поняття нації та національної культури.
10. Рівноправність як умова існування культури.

Література: [22, 25, 27, 29, 35, 41; II - 7]

Тема 8. Феномен української культури. Тенденції розвитку сучасної культури.

1. Праукраїнська культура, етапи розвитку та основний зміст.

2. Періодизація розвитку української культури.
3. Культура та духовне життя Київської Русі.
4. Культура України в світлі європейського Ренесансу.
5. Умови формування української культурологічної думки.
6. Проблеми співвідношення української та інших національних культур в Україні.
7. Місце української культури в контексті європейського культурного розвитку.
8. Соціальна рівність як цінність в сучасній культурі.
9. Культура і проблеми розвитку особистості на зламі тисячоліть.

Література: [21, 23, 25, 30, 34, 38, 41, 44-48; II – 1, 6, 14]

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I.		
Тема 1. Культурологія як наука та навчальна дисципліна. (4 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль	5
Тема 2. Генеза культури та її сутність. (4 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль	5
Тема 3. Типологія культури. (6 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль	5
Тема 4. Соціокультурна динаміка. Цивілізація і культура. (4 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль	5
Змістовий модуль II.		
Тема 5. Художня культура. (4 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль	5
Тема 6. Провідні тенденції розвитку світової культури. (4 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль	5
Тема 7. Модернізм і постмодернізм в сучасній культурі. (4 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль	5
Тема 8. Феномен української культури. тенденції розвитку сучасної української культури. (6 год.)	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, модульний контроль	5

Всього: 36 год.

Всього: 40 балів

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА.

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу « Культурологія» – це вид роботи студента, яка виконується у вигляді реферативного дослідження.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Орієнтовна структура ІНДЗ (реферату): титульний аркуш; зміст роботи (із зазначенням сторінок), вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел. Обсяг – до 10 сторінок рукописного тексту. Шкала оцінювання подається відповідно у табл. 7.1.

Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у таблицях 7.1 та 7.2.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання ІНДЗ (наукового дослідження)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5 балів
2.	Складання плану	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	8 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	8 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	5 балів
	Разом	30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ
(наукового дослідження)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	30-26	Відмінно
Достатній	25-21	Добре
Середній	20-16	Задовільно
Низький	0-15	Незадовільно

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ:

1. Культурологія як наука. Предмет культурології, її метод.
2. Характеристика основних культурологічних шкіл.
3. Сучасні погляди на проблему антропосоціогенезу.
4. Діонісійський початок європейської культури.
5. Культурний простір як умова існування артефакту культури.
6. Поняття цивілізації.
7. Історична типологія культури.
8. Співвідношення цивілізації і культури.
9. Духовно-світоглядна типологія культур: загальна характеристика.
10. Християнський тип культури та його ціннісні орієнтації.
11. Наука як явище культури.
12. Техніка і природа. Проблема співіснування.
13. Світова культура та її роль у розвитку національної культури.
14. Національне та загальносвітове: проблема співвідношення.
15. Проблема співвідношення масового та елітарного в культурі. Феномен „масової культури”.
16. Поняття контркультури.
17. Субкультура та її роль у розвитку національної культури.
18. Правові засади культурного співтовариства у світі.
19. Ідея рівноправності і проблема неоглобалізму.
20. Проблема співвідношення Захід-Схід у культурі.
21. Роль культурних орієнтацій у розвитку суспільства.
22. Українська культура і проблема європоцентризму.
23. Характерні риси традиціоналістського східного типу культур.
24. Особливості прогресивістсько-західного ареалу культури.
25. Мова – одна з найважливіших особливостей культури.
26. Поняття мистецтва у культурі.
27. Мистецтво та його роль у житті суспільства.

28. Поняття кризи у культурі.
29. Характерні ознаки кризи культури.
30. Модерн як напрям розвитку культури, його різновиди.
31. Імпресіонізм: історія народження та риси.
32. Попкультура.
33. Проблема американізації у культурі.
34. Сучасні течії у культурі ХХІ століття.
35. Екологія й екологічна культура.

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Історія зарубіжної культури».

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Культурологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

2. Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Кількість одиниць	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	1	8	8
2.	Відвідування семінарських занять	1	6	6
3.	Відповідь на семінарському занятті	10	6	60
4.	Виконання завдань для самостійної роботи	5	8	40
5.	ІНДЗ	30	1	30
6.	Модульна контрольна робота	25	2	50
	Підсумковий рейтинговий бал			194
	Індекс			1,94

3. У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; реферат.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та ґрунтовні знання матеріалу в заданому обсязі, регулярні відповіді на семінарських заняттях, максимальну кількість балів за ПМК, за ІНДЗ та за представлені результати самостійної роботи; за знання основної та додаткової літератури, за розуміння та творче використання набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни (див. вище), засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у перелічених вище видах роботи, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Студент не працює ні на семінарських заняттях, ні самостійно, не виконує ІНДЗ, чи взагалі на заняттях не з'являється.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських

заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студента здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних завдань.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ презентації;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ тестові та контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (друквані завдання для підсумкового контролю).

\

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бердяев Н. Смысл истории. – М. : Мысль, 1990 (с издания YMCA PRESS, Paris, 1969). – Режим доступу: http://krotov.info/library/02_b/berdyaev/1923_019.htm
2. Вернадский В.И. Несколько слов о ноосфере // Научная мысль как планетное явление. – М., 1991.
3. Гегель Г. Энциклопедия философских наук. Т. 3. – Философия духа. – М., 1977.
4. Гердер Й. Идеи к философии истории человечества. – М., 1977.
5. Камю А. Бунтующий человек. – М., 1989.
6. Лотман Ю.М. Культура и взрыв / Семиосфера. – СПб., 2000
7. Ортега-и-Гассет Х. Дегуманизация искусства. – М., 1991.
8. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество – М, 1992.
9. Тейлор Э. Первобытная культура. – М., 1989.
10. Тойнби А. Дж. Постижение истории. – М., 1995.
11. Тойнби А.Дж. Цивилизация перед судом истории. – М. – СПб., 1995.
12. Франк С. Духовные силы общества. – М., 1992.
13. Франкл. В. Человек в поисках смысла. СПб. /Пер. с англ. и нем. – М, 1990.
14. Фрейд З. Неудовлетворенность культурой // Мир философии. – Ч.2. – М., 1991.
15. Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 1990.
16. Швейцер А. Благоговение перед жизнью. – М., 1992.
17. Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1991.
18. Юнг К.-Г. Архетип и символ. – М., 1991.
19. Бокань В. Культурологія: Нав. посіб. – К., 2000. – 410 с.
20. Библиер В. С. Цивилизация и культура. – М., 1993.
21. Гіптерс З.В. Культурологічний словник-довідник. – К.: ВД «Професіонал», 2006.
22. Горелов Д.Д. Культурология. – М. Юрайт-М, 2001. – 400 с.
23. Греченко В., Чорний І., Кушнерук В., Режко В. Історія світової та української культури. – К., 2000
24. Гриненко Г.В. Хрестоматия по истории мировой культуры. – М., 1998.
25. Грищенко В. Людина і культура. – К., 2000
26. Древние цивилизации. – М., 1990.
27. Емохонова Л.Г. Мировая художественная культура. – М., 1998.
28. Ерасов Б. С. Социальная культурология. В 2 ч. – М., 1999.
29. Имбулис В. Л. Модернизм и постмодернизм. – М., 1988. – 159 с.
30. Історія української та зарубіжної культури // За заг. ред. С.М. Клапчука. – К., 1999.
31. Історія світової культури. – К., 1994.

32. Історія світової культури / Кер. Левчук Л.Т. – К. – 1994.
33. Історія світової культури. Культурні регіони. – К., 1997
34. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура. – ЦУЛ, 2002.
35. Кравченко А.И. Культурологія. – М., 2002. – С. 7-10.
36. Культурологія в вопросах и ответах. – М., 1999.
37. Кун Н. А. Легенды и мифы Древней Греции. — М.: ЗАО Фирма СТД, 2005. — 558 с.
38. Культурологія: курс лекцій: навч. посіб. /За ред А.І. Баканурського, Г.Є. Краснокутського, Л.Л. Сахненко. – К., 2004.
39. Левчук Л. Т. Історія світової культури. – К.: Либідь, 1999. – 477 с.
40. Мировая художественная культура. – М., 1996.
41. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. – К., 2000. – С. 198-228.
42. Подольська Є. А., Лихвар В. Д., Іванова К. А. Культурологія : Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003.
43. Садохин А.П., Грушвицкая Т.Г. Мировая художественная культура.
44. Теорія та історія світової і вітчизняної культури / За ред. А.К. Бичко. – К., 1993.
45. Культурологія: теорія та історія культури: Навч. посіб. / За ред. І.І. Тюрменко, О.Д. Горбула. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004
46. Українська та зарубіжна культура /За ред. Заковича М.М. – К., 2000.
47. Українська та зарубіжна культура //За заг. ред. М.М.Заковича. - К., 2000.
48. Чорненький Я.Я. Культурологія: теорія, практика, самостійна робота: Навч. посіб. – К., 2004.

II. ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Богословский М. Парадоксы культуры XX ст. – Х., 2000.
2. Боннар А. Греческая цивилизация: В 2-х т. – М., 1991.
3. Вейнберг. И.П. Человек в культуре древнего Ближнего Востока. – М., 1986.
4. Гофф Ле Ж. Цивилизация средневекового Запада. – М., 1992.
5. Гувич А.Я. Категории средневековой культуры. – М., 1984.
6. Забужко О. Дві культури. – К., 1990.
7. Ионин Л. Г. Социология культуры. – М., 2000.- 280 с.
8. Иофан Н.А. Культура древней Японии. – М., 1974.
9. История первобытного общества: в 3-х т. / под ред. Ю. Бромляя. – М., 1983-1988.
10. Каздан А.П. Византийская культура. – М., 1968
11. Корж Н.Г., Луцька Ф.Й. Из скарбниці античної мудрості. – К., 1988.
12. Лосев А.Ф. Античная мифология в ее историческом развитии. – М., 1967.
13. Мартышов В.Р. Мировая художественная культура. – Минск, 1997.
14. Наливайко Д.С. Україна і європейське відродження. – К., 1982.

15. Поетичне кіно: Заборонена школа. – К., 2001
16. Словник античної міфології. – К., 1989.
17. Успенский Б. А. Семиотика искусства. – М., 1985.
18. Чернокозов А.И. Мировая художественная культура. – Ростов-на-Дону. – 2000.
19. Шлемкевич М. Загублена українська людина. – К., 1992.

